SIBIU

O zonă liberă pentru tinerii artiști

Sibiul are şanse de a deveni – după cât se pare – un centru naţional (şi internaţional) al teatrului tânăr. E şi singurul loc din ţară (deocamdată) în care s-au desfăşurat două festivaluri teatrale internaţionale, unul după altul (în aprilie – mai 1995).

Ce ar însemna, în concepţia organizatorilor, „teatru tânăr"? Artă făcută de tineri, bineînţeles, de studenţii şcolilor superioare de artă (deci profesionişti) şi studenţii altor facultăţi (deci amatori). Totuşi, unul din festivaluri, acela numit al „Teatrului tânăr profesionist", şi-a propus un program foarte ambiţios prin complexitate şi anvergură, în sensul că a rezervat doar una din secţiunì spectacolelor de la academiile de teatru; altă secţiune a cuprins câteva dintre marile opere scenice româneşti; alta, spectacole în spaţii non-convenţionale; iar o alta a fost consacrată întâlnirilor, dezbaterilor de creaţie dintre şi cu experimentaţi oameni de teatru, profesori, directori şi animatori de festivaluri din toate continentele.

Creatorul acestei ample manifestări, actorul sibian Constantin Chiriac, şi-a aflat o vocaţie nouă: a devenit directorul Casei de cultură studenţeşti din Sibiu, directorul unei companii teatrale studenţeşti, „Puck", directorul acestui festival internaţional (acum, la a doua ediţie, cel mai mare şi mai bogat de la noi, având, ca cifră de cheltuieli, aproximativ un miliard de lei, colectaţi de la foruri de stat şi de la particulari români, precum şi de la foruri internaţionale cu nume răsunătoare).

Gelos – dar şi zelos –, directorul Teatrului „Radu Stanca" (secţie română şi secţie germană), valorosul actor Mihai Bica, a întemeiat şi el un „Festival studenţesc de teatru" – internaţional şi acesta – de un gabarit mai redus, propunându-şi să reunească (în competiţie) spectacole ale academiilor de teatru (acum au fost poftite cele de la Bucureşti, Iaşi, Cluj, Târgu-Mureş) şi, într-o a doua secţiune, reprezentaţii de amatori (din Galaţi, Timişoara, Sibiu, Arad, Cluj-Napoca, Iaşi). Conceptul ordonator n-a fost prea clar, fiindcă au figurat în program şi montări ale teatrului sibian, care nu erau, deci, nici de şcoală, nici amatoriceşti. De asemenea, ni s-au înfăţişat recitări şi recitaluri care nu erau nicicum teatru. „Internaţionalitatea" nu era nici ea prea desluşită: o trupă din Muntenegru (anunţată) nu a venit, iar o echipă din Barcelona s-a situat sub cota infantilităţii. Se observă, de altfel, în ultima vreme, că reuniunile ce se declară „internaţionale" mizează în fapt pe una-două formaţii megieşe (de prin Ungaria, Ucraina subcarpatică), după ce – cum s-a mai întâmplat la Oradea, Satu Mare, Braşov – se vestiseră mulţi şi mari oaspeţi de pe te miri unde. E ca la spectacolele de pe stadioane, unde afişul conţine poze şi nume de faimă, iar în seara dată impresarii comunică, frugal, că majoritatea participanţilor s-au îmbolnăvit brusc, au fost accidentaţi, au pierdut trenul, le-a murit cineva drag din familie etc., trebuind să fie înlocuiţi, în ultima clipă, de localnici.

Pornit dintr-o idee utilă, al doilea festival sibian („Radu Stanca") a adus publicului câteva creaţii de interes. Managerial vorbind, el e încă în fază de coacere, fiind insuficient elaborat ca program şi având unele improvizaţii de care hotărît n-ar fi nevoie. Impresia că n-a existat vreo selecţie prealabilă a fost confirmată la masa rotundă ce a avut loc în incintă şi în care

Scenă din Picnic pe câmpul de luptă **de Fernando Arrabal la Teatrul „Andrei Mureşanu" din Sfântu Gheorghe (regia: Bogdan Voicu)**

non-verbală, sunt esenţializări de dincolo de cuvânt, din spatele gândului. Subtextele scrise de Ovidiu Pecican se transmit prin acordurile muzicii alese de Virgil Mihaiu, prin fineţea nuanţelor cromatice (la care contribuie Jenel Moldovan) sau prin transpunerea scenografică a tabloului pictorului olandez. În acest spaţiu special, nu întotdeauna tridimensional, personajele dialoghează captivant, sublimând rostirea în gesturi simbolice, mişcări coregrafice, atitudini sugestive, aspiraţii intangibile. Astfel, unul rămâne mereu Autoritatea (Cornel Răileanu), altul devine Femeia în Verde (Miriam Cuibus), iar celălalt nu încetează să fie Omul cu Ochelari Negri (Dorin Andone). Un Om Nedumerit (Petre Băcioiu) îi vizitează, înconjoară tabloul, fură verdele din lume, se apropie mai mult, se interesează, pipăie, se satură, înapoiază spectrului culoarea şi pleacă.

Faţă de această propunere, mult diferită de tot ce s-a văzut până acum pe scenele româneşti, receptarea foarte bună arată capacitatea publicului de a identifica actul artistic de reală calitate, chiar îmbrăcat în forme cu care nu este familiarizat. Nu a întârziat nici recunoaşterea din partea specialiştilor, ce au apreciat acest spectacol atât la obişnuita conferinţă de presă ce urma fiecărei vizionări, cât şi prin premiile acordate: Marele premiu „ATELIER", pentru cel mai bun spectacol, şi Premiul pentru regie.

ANCA ROTESCU

s-au produs câteva clarificări ce vor fi, sperăm, de ajutor organizatorilor ediţiei viitoare.

Nu sunt prea multe festivaluri zise „pentru studenţi"? – se întreba cineva. Nu fac, toate, **cam** acelaşi lucru?

Unii sunt de părere că da, e o abundenţă din cale-afară; alţii zic, dimpotrivă, că n-ar fi ceva pernicios. Obsesia „prea multului" în teritoriul teatrului tulbură somnul câtorva gazetari de origine recentă şi neliniştește câţiva sedentari bucureşteni, care oricum n-au intenţia să se deranjeze la feţele locurilor unde se întâmplă câte ceva. „Nu-s prea multe festivaluri?" – citim şi auzim, „Nu-s prea multe premii?" – se reproşează, interogativ (iar uneori cu răspuns aţos, pregătit: ba sunt). „Nu-s prea multe călătorii peste hotare?", „Nu se **demonetizează** teatrul, cu atâta tevatură în jurul lui?"

Ce ar rezulta din aceste atât de anxioase dubii, de aparenţă, firește, onestă, ale unor profesionişti ai negărilor, ale unor ageamii dornici a se afla în treabă, ale unor ignoranţi care, observând pe cerul de deasupra lor zburătoare neidentificate, intră într-o panică micuţă, cu înfiorări instantanee, privitor la posibilitatea de a vedea că se mănâncă tot ce zboară?

După părerea mea, extensia mişcării teatrale şi sensibilizarea unor noi categorii de public – mai ales cel tânăr –, conectarea mai strânsă şi directă la circuitele internaţionale a regizorilor, trupelor, instituţiilor, participarea noastră efectivă la iniţiative ale unor organizaţiii mondiale dau un plus de vigoare şi efervescenţă teatrului românesc. Pentru ceea ce se realizează în domeniu nu vor fi niciodată suficiente răsplăţi – în raport şi cu valorile de care dispunem. Exaltări politicarde conjuncturale, inflamaţii gazetăreşti de duzină, ale unor vânători diletanţi de fapte diverse, hipertrofierea unor nereguli ori iregularităţi administrative, lamento-ul permanent (la modă) al unor critici mărunţi, de un nihilism prăfos, şi alte manifestări de sorginte viscerală determină, nu o dată, deprecierea viziunii asupra a ceea ce e esenţial: sporul masiv al ponderii teatrului în cultură şi multiplicarea contextualităţilor planetare în care suntem, într-un fel sau altul, angrenaţi.

Moment din spectacolul Teatrului Naţional „Ivan Vazov" din Sofia cu Noaptea fermecată, **pe texte de diverşi autori**

Ce realizează Constantin Chiriac, la festivalul său internaţional? O defilare remarcabilă a unor lucrări scenice româneşti de primă mână – pe care le văd, cu acest prilej, şi numeroşii oaspeţi străini: **Decameronul** (Silviu Purcărete – Râmnicu-Vâlcea), **Phaedra** (Silviu Purcărete – Craiova), **Pescăruşul** (Cătălina Buzoianu – Bucureşti), **Unchiul Vanea** (Ovidiu Lazăr – Sibiu), **Adunarea păsărilor** (Cristian Pepino – Bucureşti), **Astă seară, Lola Blau** (Alexandru Dabija – Bucureşti), **Cântăreaţa cheală** (Tompa Gábor – Cluj). Ele se alătură unor spectacole din Lituania (**Rinocerii** – o pantomimă discutabilă), Rusia, Japonia, Canada, Polonia, Elveţia, Grecia, SUA, Bulgaria (admirabila trupă tânără a Teatrului „Ivan Vazov"), Siria, Maroc (interesantă figură modernă a unei drame de cuplu, de substrat metafizic) şi altele.

Dar concursul şcolilor de artă şi manifestările amatorilor sunt mai puţin reuşite. Dar unele spectacole străine sunt prea modeste faţă de propria noastră ofertă. Dar secţiunea „teatru în spaţii non-convenţionale" nu ocupă, convenţional vorbind, un spaţiu destul de însemnat în program. Juriul, condus de dl. Kenneth Campbell (american), având în componenţă oameni de teatru din România, Republica Moldova, Elveţia, Kuweit, Rusia, face departajările necesare, amendări, observaţii amicale şi speră într-o selecţie mai bună în viitor.

Însă: la acelaşi Festival au loc colocvii deloc lipsite de interes. Profesorul Ion Vartic conduce o dezbatere în aula Universităţii din Sibiu. Se ţine o masă rotundă despre „Toleranţă şi Diplomaţie", cu personalităţi române şi străine. Silviu Purcărete are un simultan cu gazetarii (la care majoritatea nu prea ştiu ce să întrebe...). Se desfăşoară o fructuoasă reuniune cu directorii de festivaluri din Europa, America, Asia, un schimb de experienţă de mare interes – şi pentru prima oară la noi. Am cinstea să fiu moderatorul întâlnirii, prezentând un punct de vedere cu privire la conceptul românesc de „festival", la vocaţia mondialistă a culturii teatrale române, la un set posibil de soluţii pentru multiplicarea şi eficientizarea continuă a reciprocităţilor inter-ţări. Ascultăm toţi, cu luare-aminte, consideraţiile teoretice, relatările de substanţă, opiniile unor reprezentanţi români (Emil Boroghină), ruşi, filipinezi, belgieni, americani, suedezi, lituanieni şi alţii; stabilim, chiar în cursul dezbaterii, un seminar experimental comun româno-american (în anul viitor) consacrat tinerilor dramaturgi.

(Vom citi, mai târziu, într-un ziar bucureştean, o informare din care reieşea că directorii români de festivaluri s-ar fi pus „în grevă", în traducere aceasta însemnând că „n-au venit la Sibiu" – de o pildă, cel de la Satu Mare... –, ceea ce i-a dat persoanei semnatare un sentiment de groază şi disperare, iar celor ce am fost acolo şi am citit Informarea, o binefăcătoare clipă de detentă prin ilaritate.)

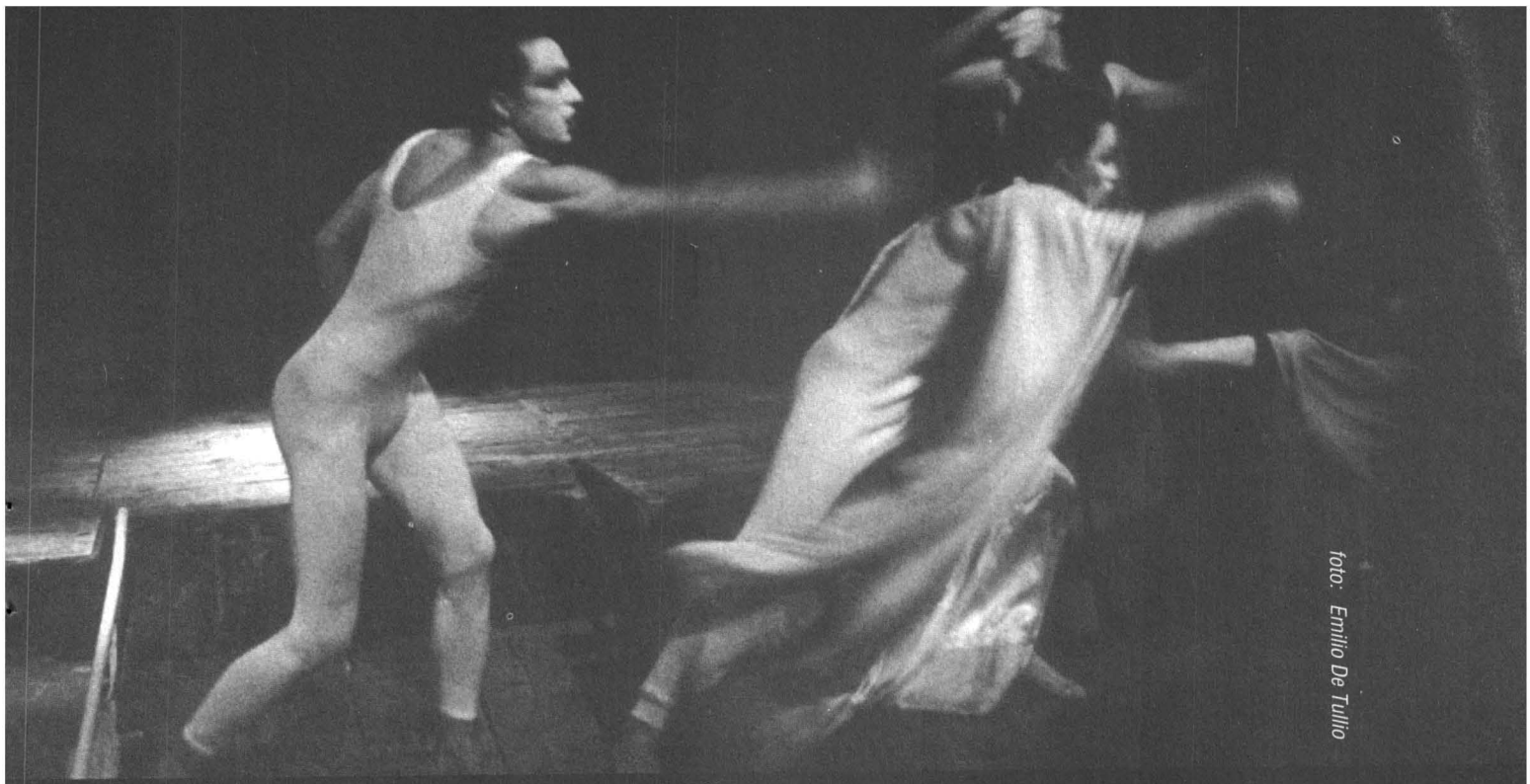

foto: Emilio De Tullio

Imagine din spectacolul companiei „Teatro Uno" din Milano

Ce i-ar mai fi de folos acestui „Festival internaţional al teatrului tânăr profesionist"? Probabil, o delimitare mai afirmată a secţiunilor şi programelor lor specifice. Posibil, o mai accentuată selectivitate a prezenţelor în competiţii şi, poate, o mai riguroasă cântărire a celor **invitaţi** să se pronunţe public în probleme de ordin general. Criteriul competiţiei, cel al seriozităţii, cel al autorităţii, să zicem, ar fi normal să guverneze alegerea preopinenţilor de către amfitrioni. După care, discuţia devine liberă pentru orice participant; ca oriunde, se adună mai mulţi, cresc, pe moment, şi tufişuri din care pot sări fel de fel de iepuri; organizatorii nu-şi pot asuma responsabilităţi universale pentru tot ce se produce, oral, în locurile stabilite. Dar pot aşeza în jurul mesei persoane care au cel puţin dreptul de a ocupa acele scaune prestabilite.

Din convorbirile mai târzii cu directorul atât de inspirat al festivalului şi cu unii dintre colaboratorii săi au reieşit două aspecte esenţiale: ei analizează, cu toată atenţia, ceea ce s-a obţinut, ca şi ceea ce a izbutit mai puţin, adică sub aşteptări; şi: ce măsuri trebuie luate pentru ca ediţia a treia să-şi lărgească şi să-şi diversifice programele, optimizând, de pe acum, unele dintre soluţiile ce pot duce la un adaus sensibil de calitate a manifestărilor.

Sunt auspicii bune.

Dintre trupele studenţeşti ce au evoluat pe scena Teatrului „Radu Stanca" s-a impus, categoric, aceea a studenţilor anului IV, clasa profesorului Mircea Albulescu. **God Save the King** e un colaj de texte în care dominant e fragmentul din scrierea lui Arnold Wesker **Cartofi prăjiţi cu orice** – viaţa dură dintr-o şcoală militară engleză –, în care se intersectează episoade onirice din alte piese, dar într-o coeziune literară asigurată. Impun rigoarea demonstraţiei artistice, reglarea evoluţiilor de grup, delicateţea relaţiilor de cuplu, virilitatea demersului scenic. Un spectacol ce depăşeşte condiţia şcolară.

„Fragmentele shakespeariene" realizate de aceeaşi clasă sunt incoerent expuse şi mai palid interpretate. **Flash Brecht** (tot clasa prof. Albulescu), bizuit, în principal, pe secvenţe din **Ascensiunea lui Arturo Ui**, are parcă (prin câţiva interpreţi) şi, adesea, momente de sarcasm şi de autenticitate a tipurilor, fiind deficitar însă în ceea ce priveşte scenariul (compozit) şi rolurile feminine.

Au fost preţuite spectacolele ionesciene ale Academiei din Târgu-Mureş (prof. Radu Basarab). **Piaţeta** de Goldoni (Iaşi) e pe alocuri voios, dezlânat, cu interpreţi, în parte, neformaţi, care aleargă inutil pe spaţii mici, ţopăie când nu e necesar, se sclifosesc, se scălâmbăie şi, mai ales, vorbesc foarte rău. Doi-trei mai stăpâniţi şi mai reflexivi se pierd în ansamblu. Curios: momentele sentimentale apar mai izbutite decât cele comice.

În competiţia amatorilor, ne-a produs, tuturor, o impresie agreabilă trupa gălăţeană „I Gelosi" – a nu se ştie cui (au fost daţi afară de la Casa studenţilor, i-a primit „provizoriu" Casa de cultură etc). E compusă din tineri hazoşi, bine călăuziţi în interpretarea foarte liberă a comediei lui Molière **Domnul de Pourceaugnac**, căreia trupa i-a zis simplu, camaraderește, cum se aude, „Pursoniac". Regizorul, Claudiu Peruşco, e un om de spirit, ingenios în trucuri şi răsturnări de situaţii; ca actor, are un talent ieşit din comun, jucând cu o exuberanţă şi o fantezie cuceritoare. Ne-am amuzat din toată inima, până în momentul când echipa a început să deraieze spre zone lăturalnice, aiuristice. Oricum, au fost o prezenţă. Marcantă.

De un umor mai palid, dar inventivi, s-au arătat şi studenţii (tehnicieni) ai universităţii clujene, cu povestirile lor rabelaisiene despre Gargantua. **În larg** de Mrožek (trupa „Ţache" din Arad) e consemnabil ca un spectacol serios gândit, expresiv. Două tinerele sibiene, Magda Panta şi Adela Greceanu, şi-au scris singure o piesă, şi-au regizat-o, au interpretat-o – cam şcolăreşte, dar nu fără vibraţie sinceră, lucrarea având şi un anume fior literar. Se numeşte **După repetiţie**. Alte apariţii (spectacole de poezie) nu sunt notabile; o persoană timişoreană cu o recitare prelungă şi fastidioasă, oscilând între filosofardări şi literaturizări oţioase, înjurând, chiar, spectatorii de „Dumnezeul mamii voastre", i-a făcut pe aceştia să rămână în perplexitate. Atare apariţii aleatorii pe scenă denotă lipsă de circumspecţie din partea organizatorilor şi le umbresc acestora efortul de ansamblu.

Juriul, condus de prof. univ. Eugen Nicoară (București), a acordat distincțiile cu parcimonie și bună cumpănire, dând „Marele Premiu" (cam pompos numit astfel, aici) spectacolului de la ATF **God Save the King** și, la amatori, trupei „I. Gelosi" – după cum era și normal.

Vor colabora, vreodată, dnii Constantin Chiriac și Mihai Bica pentru a face, împreună, o lună plină festivalieră închinată tinerilor actori și regizori, înălțând Sibiul pe un promontoriu în relieful festivalurilor internaționale?

E greu de întrevăzut – acum.

Dar, chiar și așa, în paralel (însă cu delimitări clarificatoare) și cu inerentele diferențe de cotă și cuprindere, cele două manifestări merită o caldă apreciere.

Înțelepciunea – și o clipă în plus de reflecție – va îndemna, cred, forul cultural local (acum, cam indecis) să-i alăpteze pe ambii copii-minune gemelari sibieni cu aceeași cantitate de substanță hrănitoare și cu aceeași bunăvoință maternă, fără discerneri subiectiviste și parapoane momentane, ci relativ egal, precum odinioară generoasa lupoaică romană.

VALENTIN SILVESTRU

IAȘI

A venit rândul tinerilor

FESTIVALURI

Organizatorii Reuniunii tinerilor regizori, desfășurată la Iași, între 6 și 10 iunie (în principal, Teatrul Național „Vasile Alecsandri" și Teatrul „Luceafărul"), au vrut să reediteze trecutul colocviu al tinerilor regizori, inițiat la Bârlad în 1976, când în arena teatrului românesc intrau furtunos Alexandru Tocilescu, Iulian Vișa, Dan Micu, Alexa Visarion, Alexandru Colpacci, Aureliu Manea... În fapt, din lipsă de producții probabil, afișul actualei Reuniuni a amestecat debutanții și consacrații, studenții și absolvenții de ieri sau de alaltăieri. În condițiile unei manifestări competitive, acest lucru a creat din start o inegalitate a șanselor.

Romeo și Julieta, în regia lui Beatrice Bleonț (TNB), a deschis suita reprezentațiilor, împreună cu celălalt invitat bucureștean – **Casa evantai** de Marin Sorescu, montată la Teatrul „Bulandra" de Theodor Cristian Popescu. Apreciată ca nesemnificativă, atât pentru teatrul în cauză cât și pentru regizorul care și-ar fi onorat aici buna carte de vizită, participarea respectivă a nemulțumit, totodată, prestigioasa instituție bucureșteană, care a protestat prompt în privința condițiilor acestei deplasări. Cât despre **Romeo și Julieta**, îndelung mediatizat succes al stagiunii trecute, spectacol căruia i-a revenit și Marele premiu, ce s-ar mai putea spune? Poate doar că, în graba sa spre Viena, Beatrice Bleonț i-a gratulat pe ieșeni doar cu un fluturat de batistă.

Zilele care au urmat ne-au rezervat tot felul de surprize: suspendarea a două spectacole ale Iașului și desfășurarea altor câteva, contraindicate Reuniunii despre care vorbim. Cum ar fi, de pildă, evoluția mai degrabă neprofesionistă a recent înființatului teatru din Târgu-Jiu, purtând numele „Elvira Godeanu". **Jourdain cel scrântit** de Mihail Bulgakov, în „viziunea" tânărului regizor Cristian Juncu și a unei trupe improvizate, a devenit ceva de neînțeles, atrăgându-ne serios atenția asupra temeiurilor creării acestei noi instituții teatrale.

Un spectacol prolix, confuz și irelevant – **Till Ulenspiegel** după Charles De Coster – a produs Teatrul Național din Cluj, sub îndrumarea regizoarei Anca Bradu Panazan. E puțin probabil ca această montare, pretențioasă și ambițioasă, în care se văd doar scenograful Th. Ciupe și câțiva dintre actorii buni ai Clujului, să-și fi găsit adepți în orașul de baștină. În deplasarea de la Iași nu a convins decât, eventual, de oportunitatea propunerii repertoriale.

Clișeele care circulă în spectacolele mai tinerilor și mai puțin tinerilor noștri regizori (procesiuni, lumânări, incantații, drapaje vestimentare dezordonate) au dominat și reprezentația Doinei Zotinca de la Teatrul „Mihai Eminescu" din Botoșani cu **De divinatione** (după Cicero), despre care nu s-ar putea spune că s-a ridicat la înălțimea problemelor profunde vizate de textul antic, din cauza unei gesticulații retorice, artificiale și, pe alocuri, dizgrațioase.

Teatrul Național din Iași a adus la rampă o piesă ce pare a concura la capitolul „exerciții impuse" în teatrul de azi: **Cui i-e frică de Virginia Woolf?** de Edward Albee. Cei patru interpreți ai celebrelor roluri – Sergiu Tudose, Violeta

Scenă din Romeo și Julieta **de Shakespeare la TNB (regia: Beatrice Bleonț)**